

BESLUT

Datum
2009-04-03

Dnr
4502-08-31

IFRÅGASATT BROTT MOT TYSTNADSPLIKT; NU NEDLÄGGNING AV FÖRUNDERSÖKNING

Justitiekanslerns beslut

Förundersökningen läggs ner.

Ärendet

Bakgrund

På hemsidan SVT/Rapport publicerades den 16 juni 2008 en hemlig handling med information som hade sitt ursprung från Försvarets Radioanstalt (FRA). Det aktuella dokumentet finns fortfarande tillgängligt på hemsidan.

Anmälan m.m.

I en anmälan hit ifrågasatte FRA om inte ett yttrandefrihetsbrott hade begåtts genom publiceringen. FRA misstänkte att en anställd hade lämnat ut dokumentet till SVT/Rapport där det hade omarbetats. I anmälan angavs att dokumentet hos FRA är en allmän handling som det råder sekretess för enligt 2 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100). Handlingen har funnits på FRA:s interna webb sedan den 14 mars 2007.

Med anledning av anmälan inledde Justitiekanslern genom ett beslut den 27 juni 2008 en förundersökning rörande brott mot tystnadsplikt. I beslutet anfördes bl.a. följande:

Enligt 2 kap. 2 § första stycket sekretesslagen gäller sekretess för uppgifter som angår verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs.

Av 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) följer att det i princip står var och en fritt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande i TV- och radioprogram. Denna s.k. meddelarfrihet innebär som regel frihet från ansvar för brott mot sekretessregler. Ett undantag från meddelarfriheten gäller dock enligt bl.a. 5 kap. 3 § första stycket 2 YGL. I bestämmelsen före-

skrivs att om någon lämnar ett meddelande genom oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för envar gäller vad som i lag är stadgat om ansvar för ett sådant brott – dvs. brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Mot bakgrund av vad som har framkommit i ärendet finns det anledning att anta att ett brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken har begåtts genom uppsåtligt utlämnande av en allmän handling för vilken sekretess har gällt enligt 2 kap 2 § sekretesslagen. Förundersökning ska därför inledas beträffande denna brottsmisstanke.

Justitiekanslern uppdrog åt chefsåklagaren Thomas Lindstrand vid Åklagarkammaren för säkerhetsmål att ombesörja att förundersökning verkställdes.

Resultatet av förundersökningen

Thomas Lindstrand har nu redovisat resultatet av den verkställda förundersökningen hit och avgett ett yttrande där han föreslår att förundersökningen läggs ner. Av yttrandet framgår att det under förundersökningen har hållits förhör med ett antal personer för att bl.a. ta reda på omständigheterna kring informationsförlusten. Det har inte kunnat visas vilken eller vilka personer som har överlämnat det aktuella dokumentet. I yttrandet anförs därefter följande:

Utredningen har samtidigt varit inriktad på att undersöka, med beaktande av samtliga omständigheter, om det aktuella dokumentet innehöll hemliga uppgifter och i sådant fall till vilken sekretessnivå de skulle hänföras. Av intresse i det sammanhanget har också varit om uppgifternas art och omständigheterna i övrigt skulle kunna leda till att brottsmisstanken ändrades till grov obehörig befattning med hemlig uppgift samt om detta innebar att ytterligare personer kunde misstänkas för brott.

För att så uttömmande som möjligt kunna bedöma frågan om den överlämnade informationen innehållit uppgifter vars röjande kan antas skada landets försvar eller på annat sätt vålla fara för rikets säkerhet har menbedömningar inhämtats från två olika myndigheter, FRA och Försvarsmakten, som båda är sakkunniga på området och som utifrån sina olika ansvarsområden kan förväntas ha delvis olika utgångspunkter för en bedömning.

Menbedömningarna redovisar olika uppfattningar om graden av men för rikets säkerhet. FRA anser att ett röjande skulle kunna innebära ett betydande men för rikets säkerhet medan Försvarsmakten, med vissa reservationer, stannar vid nivån ringa men. Reservationerna hänför sig till att Försvarsmakten inte har insyn i vissa delar av FRA:s verksamhet och att konsekvenserna av ett röjande av den aktuella informationen därför inte kan med säkerhet fullt ut bedömas.

Det föreligger alltså viss osäkerhet om det ifrågasatta dokumentets sekretessnivå. En sådan osäkerhet ska naturligtvis gynna den eller de personer som kan misstänkas för brott. Försvarsmaktens bedömning om ringa men ska därför läggas till grund för den fortsatta prövningen. Frågan blir då om hur nivån ringa men förhåller sig till bestämmelsen om försvarssekretess.

För att obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov obehörig befattning (19 kap 7 § respektive 8 § brottsbalken) ska anses föreligga krävs att ett röjande av de hemliga uppgifterna kan medföra *"men för rikets försvar ...eller eljest för rikets säkerhet"*. För att försvarssekretess (2 kap 2 § sekretesslagen) ska anses gälla krävs att ett röjande *"skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet"*. Eftersom citaten måste uppfattas som innehållsmässigt närmast identiska kan lagstiftaren rimligen inte ha avsett att det ska vara någon saklig skillnad mellan uttrycken. För den tolkningen talar också att det i lagkommentaren till sistnämnda bestämmelse sägs att ett röjande av hemliga uppgifter på försvarssekretessens område kan innefatta brott mot 19 kap brottsbalken, till exempel obehörig befattning med hemlig uppgift.

Av förarbetena till bland annat bestämmelsen om obehörig befattning med hemlig uppgift framgår att kravet på men för rikets säkerhet innefattar en begränsning till *"verkligt betydelsefulla ting"*.

I kommentaren till 2 kap 2 § sekretesslagen framhålls att sekretess bara ska gälla *"då det verkligen är påkallat"*. Uttrycket korresponderar tämligen väl med *"verkligt betydelsefulla ting"*.

Det bör påpekas att 10 § säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) ger stöd för att försvarssekretess kan föreligga även om ett röjande kan antas medföra endast ringa men. De myndigheter som har att tillämpa förordningen torde allmänt betrakta uppgifter om försvaret eller totalförsvaret och vars röjande skulle innebära ett ringa men som hemliga jämlikt 2 kap 2 § sekretesslagen. Av Riktlinjer för sekretessbedömningen inom försvarsmakten (RISK 1990) framgår också att men inom nivån hemlig kan anges som ringa upp till icke obetydligt.

En samlad bedömning ger dock enligt min uppfattning vid handen att ett röjande vilket uttrycks som ringa men för totalförsvaret eller för rikets säkerhet inte kan styrkas uppnå det krav på skada för landets försvar eller fara för rikets säkerhet som krävs för att sekretess enligt 2 kap. 2 § sekretesslagen ska gälla.

Det kan därför inte bevisas att uppgifterna i dokumentet är av sådan art att en plikt att hemlighålla föreligger. Följaktligen kan varken brott mot tystnadsplikt, eller obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift styrkas. Förundersökningen bör därför läggas ner.

Justitiekanslerns bedömning

För att det över huvud taget ska ha begåtts något brott vid utlämnandet av den aktuella handlingen eller publiceringen av den krävs att handlingen har innehållit uppgifter av hemlig natur, omfattade av i detta fall s.k. försvarssekretess enligt 2 kap. 2 § sekretesslagen. Thomas Lindstrand har i sitt yttrande hit gett uttryck för att så inte är fallet. Jag ställer mig bakom den analys som han har presenterat. Mot bakgrund härav ska förundersökningen läggas ner.

Ärendet avslutas.

Göran Lambertz

Gun Löfgren Cederberg

Exp. till

Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren för säkerhetsmål
Chefsåklagaren Thomas Lindstrand
Box 70296
107 22 STOCKHOLM

Försvarets Radioanstalt (*dnr 20 400:3710/08:1*)
Box 301
161 26 BROMMA